

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32,—, polletno Din 16,—, četrtletno Din 9,—, inozemstvo Din 64,—. — Poštno-čkovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon Interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000,—, pol strani Din 1000,—, četrt strani Din 500,—, 1/8 strani Din 250,—, 1/16 str. Din 125,—. Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Sadovi lajične šole na Francoskem.

Lajik je neduhovnik ali svetni človek. Med lajištvom in klerom = duhovništvom ni treba biti protivrnosti, marveč mora vladati vzajemnost in sodelovanje za skupne krščanske cilje. Na Francoskem pa je beseda lajik dobila proticerkveni in protibožji smisel. Koncem preteklega stoletja je biti lajik pomenjalo ne verovati v Boga, dandanes pomenja biti proti Cerkv in proti Bogu. Laicizem je torej stremljenje po osvoboditvi vsega javnega življenja od vpliva Cerkve in duhovnikov. Da doseže laicizem svoj namen, se mora predvsem šola laizirati, to je, duhovnik in z njim veronauk se mora odstraniti iz šole.

Na Francoskem imajo od leta 1882. državno lajično šolo, šolo brez vsakega verskega pouka. In kakšne sadove je prinesla ta šola? Liberalec Constans se je v »Figaru«, enem izmed največjih francoskih listov, bridko pritožil: »Nravna pokvarjenost se med šolsko mladino širi z besnečo naglico. Pri otrocih je izginila vsa sramežljivost. Izgon vere iz šole je povzročil to zlo.« Statistično je dokazano, da je izmed 100 francoskih otrok, ki se vsako leto od dajo v prisilno vzgojo, 89% iz brezverske državne šole. Predno se je na Francoskem vpeljala laična šola, je imela Francoska 16.000 mladoletnih zločincev. Deset let pozneje, ko so začeli zoreti prvi plodovi laične šole, to je, leta 1892. je bilo na Francoskem že 41.000 mladoletnih zločincev. To število narašča od leta do leta. Spričo teh žalostnih dejstev je leta 1910. socialistični poslanec Alard odkrito priznal: »Le priznajmo, hoteli smo usmrtiti Boga, pa smo s tem edini potrebni morali zažadali smrtni udarec.« Nek drug iskren Francoz je priznal in izjavil: »Lajicizem je zla usoda Francoske, on nam izpraznjuje zibeljke, on nam ruši svetost domačega ognjišča, on nam zastruplja obitelj, on nam razdeja Francosko hujše nego katerakoli vojna in kuga.«

Lajična ljudska šola na Francoskem je v dvojni sužnosti. Prva je sužnost veri in Cerkv sovražnemu framasonstvu (prostožidarstvu). Skoro vsi prosvetni ministri so bili člani »Društva pouka«, ki je direktna podružnica framasonstva. Druga ravno tako huda sužnost pa je sužnost šole socialističnemu in komunističnemu učiteljstvu. Od 135.000 državnih učiteljev lajičnih

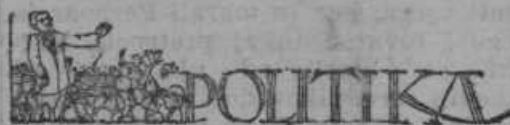
šol je 78.000 včlanjenih v socijalističnem sindikatu (zvezi) učiteljev, 26.000 pa je včlanjenih v zedinjenem boljševiškem sindikatu. Torej je od 135.000 državnih učiteljev 104.000 socialistov in komunistov. List ljudskošolskih učiteljev »Emancipacija« (osvoboditev učiteljev) zmagoslavno ugotavlja: »Da, mi smo rdeča šola. Mi tega nikakor ne tajimo, marveč mi smo ponosni na to ter se s tem dičimo.«

Učiteljski sindikat (zveza) vrši največji vpliv na ves pouk v državnih ljudskih šolah. Člani te učiteljske zveze so večinoma izvoljeni v šolske svete po pokrajinah. Vsled tega imajo odločilni glas pri potrditvi učnih knjig in pri določitvi pouka v šolah. Imajo odločilno besedo pri upravi šolstva, ker se nihče ne upa njim nasprotovati. Iz teh značilnih dejstev sledijo z nujno potrebo zaključki, ki jih I. Guirand v katoliškem listu »La Croix« (»Križ«) dne 22. januarja 1929 tako-le ugotavlja: »Vlada ni več gospodar svojih šol. Lajična država ne more več razpolagati s svojim učiteljstvom. Laizatorji z leta 1881. Buisson in I. Ferry so hoteli osebe ljudskih šol pretvoriti v nekaj lajičnega kler v rokah države. Toda ta lajičen

kler danes obrača hrbet državi, češ, da šola ne pripada več zastareli in mlahavi upravi, šola pripada samim učiteljem, organiziranim v sindikatu. Fabrike delavcem, zemlja tistim, ki jo obdelujejo, rudokopi rudarjem itd., tako že dolgo govorijo socialisti. Šole pa pripadajo učiteljem, tako danes govori množstvo učiteljev, ki je postalo socialistično.«

Tako je vlada Francije izgubila razpolaganje nad šolo, katero je radi tega odtrgala od Cerkve, da bi popolnoma postala njena last. Državna oblast je Cerkev izrinila iz šole sedaj pa državno oblast tišči iz šole organizirano socialistično in komunistično učiteljstvo.

Lajična šola je ideal (vzor) in cilj hrepenenja nekaterih, recimo mnogokaterih ljudi pri nas. Radi tega nastopajo proti temu, da bi v šolah, in sicer v vseh šolah verski pouk dajal duhovnik. Nastopajo proti zasebnim šolam, zlasti proti tistim, ki dajejo mladini versko-moralno vzgojo. Proti takim nastopom, težnjam in zahtevam je treba pokazati na sadove državne lajične šole na Francoskem. Žrtve lajične francoske šole so ne samo Bog in Cerkev, marveč tudi francoska domovina. Istim potom gre ta razvoj tudi v drugih državah, kjer se posnema francoski vzor lajične šole, odtujene Bogu in Cerkv.

V NAŠI DRŽAVI.

Nj. Vel. kralj se zopet mudi na Bledu.

Vrhovni zakonodajni svet v Beogradu se bavi že dolgo z načrtom zakona o ljudskih šolah. Glede novega ljudskošolskega zakona je predlagal zgoraj omenjeni zakonodajni svet, da naj bo veronauk obvezen predmet in ga naj poučujejo duhovniki. Kjer je dovoljno število veroučnih ur, se naj postavijo posebni kateheti. Kjer ni predpisanega števila ur za nastavev kateheta, se morajo brigati dušni pastirji za brezplačno poučevanje verouka. Po novem načrtu ostanejo obstoječe zasebne šole, nove se ne bodo smele ustanavljati. Glede vzdrževanja ljudskih šol je važen ta del iz novega načrta, ki pravi: Nova šolska poslopja padajo v breme občin. Glede učiteljskih stanovanj pa je treba ločiti učitelje po kmečkih in mestnih občinah. V kmečkih občinah mora-

jo občine učiteljem preskrbeti stanovanja, vendar pa so učitelji dolžni, plačati občinam stanarino. V mestih pa dolžnosti preskrbe učiteljskih stanovanj za občine ne obstoja.

Kako zgleda agrarna reforma v Sloveniji? Kmetijsko ministrstvo je izdalo pregled o stanju agrarne reforme v celih državah. Naše čitatelje bo zanimala le agrarna statistika Slovenije, ki je ta-le: V področju mariborske oblasti je 65 veleposestnikov, ljubljanske 85. Posestev od 100 do 150 juter je v mariborski oblasti 51, v ljubljanski jih ni. Od veleposestnikov, ki imajo do 150 juter je v ljubljanski oblasti 46, v mariborski pa 81 naših državljanov, dočim je tujcev v ljubljanski 40, v mariborski pa 36. Po narodnosti je Jugoslovanov v ljubljanski 46, v mariborski 48 posestnikov. Nadalje je v mariborski oblasti en Čeh, en Poljak, v ljubljanski en Francoz, en Nemec iz rajha ter 34 Nemcev iz Avstrije, dočim je v mariborski oblasti 54 posestnikov Nemcev iz Avstrije. En posestnikov je v mariborski oblasti Anglež, devet pa Madjarov in trije Itali-

jani, v ljubljanski pa so trije Italijani in en Žid. Kar se tiče naselitve zemlje, pride v poštev samo mariborska oblast, in sicer je bilo razlaščenih v Mariboru 465 jutrov zemlje na 491 parcel ter je bilo na tej površini postavljenih 416 poslopij, v katerih je nastanjeno 494 družin. Velikost razlaščene zemlje v drugih krajih je naravno veliko večja, nego v Mariboru. Skupaj imamo v omenjenih severnih krajih 467 veleposestev, 186 posestev od 100 do 150 juter ter 22 posestev do 100 juter. Skupaj imamo 850 različnih veleposestev. Politične občine jih posedujejo 117, naši državljani 654, tujci pa 149, med njimi 142 Nemcev iz Avstrije, četudi so deloma naši državljani in 126 Madjarov.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italija bo preuredila še letošnjo jesen vrhovno upravo v tem smislu, da bo ustvarjeno novo ministrstvo za narodno vzgojo. Novo ministrstvo bo vodil glavni tajnik fašistične stranke Turati. Pod delokrog novega ministrstva bo spadala vzgoja fašističnega naraščaja in miličnega pomladka. Podreje-

ne mu bodo tudi vse šole, ki pripravljajo mladino za delo v fašističnih strokovnih šolah. Z ustanovitvijo novega zgorajnega ministrstva hočejo fašistično stranko na novo poživiti in celo Italijo preroditi.

Zasedanje društva narodov v Ženevi razpravlja o delovanju Društva narodov v preteklem letu. Upati je, da pride pri tokratnem zasedanju do ustanovitve stalne organizacije za mirno poravnavo nastalih sporov. Društvo narodov bo doseglo, da se bodo začela pogajanja med vodilnimi predstavniki Jugoslavije in Bolgarije, da bi se na ta način končno odstranili vsi spori med tema državama.

Boji za svete kraje med Židi in Arabci še niso ponehali. Angleži nastopajo z oboroženo silo napram upornim arabskim plemenom in beduinom, a jim še ni uspelo, da bi pomirili Arabce, ki odklanjajo s krvavimi napadi vsako židovsko nadvlado v Palestini. Angleško ministrstvo za kolonije napoveduje imenovanje preiskovalnega odbora, ki naj prouči vzroke zadnjih dogodkov v sveti deželi. Poravnava sporov med Arabci in Židi ne bo lahka.

Janez Gabriel Perboar.

Spominski dan 11. september.

Na Kitajskem, ki že več desetletij vzbuja evropsko pozornost, je teklo od 18. stoletja naprej veliko krščanske krvi. Eden najpogumnejših in najslavnejših Kristusovih pričevalcev v tej deželi pa je bil Janez Gabriel Perboar.

Rojen na južnem Francoskem leta 1802. je že kot otrok kazal veliko pobožnost in popolnost. Ko je postal v družbi lazaristov ali misijonarjev sv. Vincencija Pavelskega duhovnik, je 10 let vzgledno deloval kot profesor, učitelj novincev in predstojnik. Po desetih letih se mu je izpolnila srčna želja, da je smel kot misijonar na Kitajsko.

Samo štiri leta je bilo vnetemu misijonarju usojeno delovati v misijonski pokrajini Honau. Pa ta štiri leta so bila polna nevarnosti pa tudi neumorne dela, s katerim je Janez Gabriel pridobival nove kristjane, stare pa utrjeval v krščanskem življenju in v ljubezni ter zvestobi do vere Kristusove. Po štirih letih takega dela ga je nek odpadli kristjan izdal poganom. Neko noč so ga vjeli in vklenjenega v verige odpeljali. Vlačili so ga iz enega mesta v drugo, od enega sodnika do drugega in ga povsod na vse mogoče načine izpraševali in zasiljevali. Ko je sicer povsod neustrašeno izpovedal svojo vero, ni pa hotel izpovedati ničesar, kar bi moglo škodovati njegovim vernikom, ga je dal nek mandarin za kito, kakor so jo nosili na Kitajskem in za palce obeh rok potegniti na visoke vislice. Štiri ure je moral tako viseti, mandarin pa se je z nečloveškim veseljem pasel nad njegovimi bolečinami, okoli stoječim je pa govoril: »Vedite, da nebes in pekla, o katerih

vam ta človek pripoveduje, ni. Pekel je, viseti na takih vislicah; nebesa pa, živeti v vseh posvetnih dobrinah.«

Po desetih dnevih je dal grozovitež pogumnega misijonarja zopet pripeljati pred sebe. Nad mirom, s katerim je Janez Gabriel Perboar pred njim stal in mu odgovarjal, je bil tako razkačen, da je zaukazal, da mu morajo dati z debelim usnjatim podplatom štirideset udarcev v obraz, tako da so mu čisto razbili lice. Nato ga je dal zopet pol dneva obesiti na grozne vislice.

Pa vse to je bil še le začetek njegovega trpljenja. Kmalu nato so njega in še deset drugih kristjanov, na rokah in nogah vklenjene v železne verige poslali v mesto Vu-Čang-Fu, jih vrgli tam v najgroznejšo ječo in jih izročili najsurovejšim rabljem. Ni mogoče popisati vsega, kar so morali Perboar in njegovi tovariši tukaj pretrpeti. Pazniki so hoteli od ujetnikov ali njihovih sorodnikov dobiti veliko podkupnino, zato so jih pa mučili na najrazličnejše načine. Roke so jim prevezovali tako trdo, da je mučencem brizgala kri izpod nohtov. Pustili so v ječi največjo nesnago, tako da so uboge žrtve začeli jesti črvi in drugi mrčes. Vsak večer so ujetnikom eno nogo dali v neko stiskalnico in jo tako dolgo stiskali, da je Janezu Gabrielu ena noga čisto odmrila in mu začela gniti. Devet mesecev je trajalo to trpljenje. Perboar ga je prenašal tako mirno in potrpežljivo, da so bili celo surovi pazniki ginjeni in so začeli mileje postopati z njim. A pravi vojščak Kristusov je sam prosil, naj mu nič ne prizanašajo, temveč postopajo z njim kakor z vsemi drugimi.

Med tem časom pa so bili za Janeza Gabriela še posebno hudi dnevi trpljenja. Vodili so ga pred sodnika. Ta ga je vedno in vedno izpraševal, čemu da je prišel na Kitajsko. Perboar je vedno odgovarjal: »Prišel sem, da bi delal za

božjo čast in zveličanje duš.« »Sedaj pa,« je govoril sodnik, »ti je že gotovo žal, da si prišel.« »O ne,« je govoril mučenec, »nasprotno, jaz smatram za veliko srečo, da smem nositi te verige in trpeti te muke.« To je seveda bilo za poganke sodnike nekaj čisto neumljivega. Posebno je ta stanovitnost dražila kitajskega podcesarja. Ta je mislil, da bo prekosil druge sodnike in da bo uklonil pogumnega moža iz tufine. Zato ga je pustil z nekim strojem vleči v precejšnjo višino nato pa ga je pustil pasti na zemljo. Drugokrat je moral klečati na železnih verigah, roke je imel privezane na kol in za lase so ga vlekli kvišku. Vmes pa so ga do krvi topli z biči, palicami in podplati.

Nekoč so predenj položili križ in mu zaukazali, da stopi nanj. A on je s solzami v očeh odgovoril: »Kako bi mogel storiti tako sramoto Bogu, svojem stvarniku in odrešeniku?« Nato se je sklonil, pobral križ in ga z vso iskrenostjo poljubil. Nek rabelj je priskočil, mu iztrgal križ in ga med zasramovanjem vrget v kot. Janez Gabriel, ki je prej vse muke tiho trpel, tega ni mogel prenesti. Glasno in presunljivo je zahteval, da so ga slišali daleč na okoli. Isto udarcev s palico je bila kazen za to ljubezen do Kristusa.

Cesarski namestnik si je vbil v glavo, da hoče premagati krščanskega spoznavalca. Dva Janezovih tovarišev sta že podlegla groznemu mučenju. Zopet stoji Perboar pred njim. Zopet hoče sodnik izvedeti od njega stvari, radi katerih bi še več kristjanov vjel in vrget v ječo. Perboar je zopet ves potrpežljiv, pa tudi molčeč kakor vedno. To je spravilo trinoga čisto ob pamet. Ni se več znal premagati, skočil je po koncu ter je začel kakor divji z nekim mučilnim orodjem biti po misijonarju. Vsem je zastala sapa, le Janez Gabriel je ostal miren. Ko se je cesarski namestnik odpomogel od napada svoje razbrzdane jeze, je Perboarja obsodil na smrt in sicer, da bo zadavljen.

Ker je moral potrditi smrtno obsodbo cesar, je trajalo Janezovo mučenje še osem mesecev. Njegovo telo je bilo po prestanih nečloveških mukah kakor ena sama grozna rana, meso je kar v celih cunjah viselo raz njega. 11. septembra leta 1840. so ga 38 let starega peljali na morišče. Pripeli so ga na nek križ. Roke so zvezali na povprečni les, noge so mu upognili nazaj, da je visel nekaj cm od zemlje na križu. Na izrecno povelje cesarjevega namestnika naj bi umiral počasi. In tako je rabelj potegnil za vrv, ki jo je imel mučenec ovito okoli vratu, nato jo je pa zopet spustil, da je Janez zopet prišel k sapi. To je ponovil trikrat. Ker pa se je zdelo, da še živi, ga je sunil z nogo v trebuh. Telo mučenčeve se je krčevito streslo; velik krščanski junak je prestal muke, ki jih je trpel radi svojega prepričanja. Papež Leon XIII. ga je 10. novembra leta 1889. prištel blaženim.

Janez Gabriel Perboar je zapisal v svojih zapiskih, da se čudi, da je toliko ljudi tako brezbržnih, čeravno vidijo s kolikimi grehi se žali Bog. Sam je pretrpel mučeniško smrt, samo da se